

Hus information

SOCIALT ANSVAR PÅ TVÆRS AF GRÆNSER

Nr 3 - 2011

*I **deh** har vi især beskæftiget os med de forskellige vilkår, der er for store og små organisationer med hensyn til det frivillige arbejde i fremtidens civilsamfund – set ud fra de små organisationers perspektiv. Hidtil har det at være medlem af en forening spillet en central rolle. Men denne form for frivillighed er under pres i hele Europa.*

SOCIAL RESPONSIBILITY ACROSS BORDERS

... det bør du læse

EU lancerede den 2. december 2010 sloganet for det europæiske Frivillighedsår 2011 "Bliv frivillig og gør en forskel".

I deh har vi især beskæftiget os med de forskellige vilkår der er for henholdsvis store og små organisationer med hensyn til det frivillige arbejde i fremtidens civilsamfund – set ud fra de små organisationers perspektiv.

Hidtil har det at være medlem af en forening spillet en central rolle i civilsamfundets konkrete udfoldning af solidaritet og social sammenhængskraft. Men denne form for frivillighed er under pres i hele Europa, fordi især unge (i alle aldre) ikke længere "melder sig ind" i det frivillige arbejde som tidligere. Det gælder fra sportsklubbernes trænere og ledere over det frivillige sociale arbejde til humanitære organisationers indsats.

Europæisk år for frivilligt arbejde 2011

Alle steder vokser kravene til oplevelser, tidsafgrænsede og selvrealiserende aktiviteter, hvis man skal tiltrække frivillige.

For at være med i den debat har deh dedikeret HusInformation i 2011 til denne debat. Vi har i de to foregående nyhedsbreve beskrevet nogle forskellige deh – arrangementer i indeværende år, og i dette nummer kan du læ-

se lidt om de 2 debatmøder, som deh har afholdt i København den 17. marts og i Århus den 13. september.

I dette nummer af HusInformation kan du læse (lettere redigeret) oplæg fra henholdsvis Tove Jørvang, formand for Ældre Sagen i Aarhus, Nis Peter Nissen, direktør for Alzheimerforeningen.

INDHOLD

Det bør du læse	2
Frivillighed og social kapital	3
Hvem skaber rammerne?	4
Udgangspunkt for møderne	5
Volder ingen problemer	6
Hvem skaber rammerne?	8
Frivillighedssituationen	10
Bagsmækken	12

En række indlæg er forkortet af redaktionen, men kan læses på deh's hjemmeside europeanhouse.org

Redaktion og tekst i dette nummer:
Lise From

Forsidefoto: Henrik Tom Pedersen, et medlem fra Næstved

deh - europeanhouse.org

SOCIALT ANSVAR
PÅ TVÆRS AF GRÆNSER

Frivillighed og social kapital

Torsdag den 17. marts gennemførte **deh** i samarbejde med **Socialpolitisk Forening i København** et debatmøde fra kl.18.30 – 21.15 i

Møttings Hus på Frederiksberg. Deltagerne som optakt fra kl.17.30 kunne købe en tallerken lækker suppe med brød for 20 kr, ligesom der i pausen selvfølgelig var adgang til at købe drikkevarer hele aftenen.

Efter en kort velkomst af **deh's** formand, der lagde op til debat om rammerne for det frivillige sociale arbejde, stillede Knud-Erik Sabroe, der ud over at være bestyrelsesmedlem i **deh** også er formand for Frivillighedsrådet i Århus, spørgsmålet: Frivilligt arbejde

– er det værdifuldt/værdiskabende?

Ove Lund, der også er bestyrelsesmedlem i **deh** samt formand for Socialpolitiske Forening i Hovedstaden, filosoferede over begreberne Fri eller Villig?

Aftenens og *keynote* speaker var lektor Lars Torpe, Aalborg Universitet, der talte om begrebet **social kapital** som et værdifuldt måde at betragte civilsamfundsudviklingen.

I den efterfølgende debat, hvor Ove Lund var ordstyrer, medvirkede flertallet af de fremmødte 20 – 25 gæster.

Denne aktivitet er støttet af:

EUROPA **NÆVNET**

Nævnet for Fremme af Debat og Oplysning om Europa

Hvem skaber rammerne for det frivillige arbejde?

Møde i Århus: Tirsdag den 13. september gennemførte deh i samarbejde med Ældre Sagen i Aarhus.

Dette møde fandt sted i Ældre Sagens lokaler i Aarhus midtby kl. 15.30 – 18, hvor Ældre Sagen bød på kaffe og kager.

Velkomst ved deh's formand og Tove Jørvang, der er formand for Ældre Sagen i Århus og som i sin velkomst sagde, at det glædede hende, at deh og Ældre Sagen havde fundet sammen til dette fælles arrangement.

Herefter indledte formanden for Frivilligrådet i Århus og bestyrelsesmedlem i deh *Knud-Erik Sabroe* om frivillighedssituationen i Danmark og EU.

Eftermiddagens *keynote* speaker var direktør *Nis Peter Nissen*, der er direktør for Alzheimerforeningen. Nis Peter stillede i sit oplæg til debatten spørgsmålet:

deh^h inviterer debatmøde i Århus
om frivilligt arbejde

Tirsdag den 13. september 2011
Kl. 15³⁰ - 18⁰⁰ hos Ældresagen
Vester Alle 8
8000 Århus C

Skal vi være
frie, villige
eller bare
frivillige?

Hvordan er det lige med
professionaliseringen
af de frivilliges indsats?

Arrangere:
deh - europeanhouse.org
Ældre Sagen
SOCIALPOLITISK FORENING

EUROPA NEVNET
Netværk for fremme af debat og læring om Europa

Socialt ansvar på tværs af grænser

Hvem skaber rammerne for det frivillige arbejde?

I den efterfølgende debat var Lise From ordstyrer. Her drejede debatten sig overvejende om problemer med grænsedragning i forhold til kommunen.

Til dette arrangement, der fandt sted 2 dage før Folketingsvalget, var de fremmødte overvejende medarbejdere fra forskellige afdelinger i Aarhus kommunes sundhedsafdeling, i alt ca. 14-15 gæster.

Sådanne arrangementer er udtryk for frivilligt arbejde, som vi kun har været i stand til at gennemføre med hjælp fra frivillige, som stillede deres arbejdskraft til rådighed - og vi siger hermed tak til bidragerne.

Udgangspunkt for debatmøderne

Udgangspunkt for begge debatmøderne i henholdsvis København og Århus var **det frivillige arbejde i fremtidens civilsamfund – set ud fra deh's, dvs. de små organisationers perspektiv:**

1. Hvad sker der, når frivilligt (socialt) arbejde gøres til planlagt indsats af det offentlige arbejde, fx velfærdsopgaver – bliver det til det man kan kalde ”funktionær-frivilligheden”?
2. Hvad kan man gøre, for at få yngre kræfter på banen til at være med?
3. Hvad kan man gøre, for at få folk i alle aldre til at være med til det frivillige/betalte arbejde med at stable tingene på benene? (afterne var jo et meget godt eksempel, hvis man tænker på alt det praktiske, der skulle løses)
4. Hvordan kan man sprede nogle af de rammevilkår, som de store organisationer har, til mindre foreninger som deh? – fx har store organisationer meget ofte driftsopgaver med dertil ansatte medarbejdere samt medarbejdere til at løse administrative opgaver.

Det er altid en stor hjælp at betale sit kontingent

Vores frivillige arbejde volder ingen problemer -

Tove Jørvang,
formand for Ældre Sagen i Aarhus

Ældre Sagen er en stor landsomfattende medlemsbaseret organisation (584.000). Sekretariatet har 96 ansatte opdelt på 10 måder, hvor frivillighedsafdelingen servicerer knapt 10.000 frivillige.

(deh har lidt over 500 medlem-

mer, intet sekretariat og kun ganske få aktive medlemmer. *LF*)

Alle kender Ældre Sagen, måske fordi de fleste af os kender ældre mennesker, og derfor har en idé om nogle af de problemer der opstår med alderen. Det giver selvsagt helt andre muligheder for at iværksætte de mange forskellige aktiviteter, som Tove Jørvang gav en orientering om.

Om Ældre Sagen i Aarhus fortalte

hun, at man var meget involveret i frivilligt arbejde, og at der ialt er ca.

325 frivillige, tilknyttet huset her, heraf en hel del unge.

Ud over de mange frivillige, der holder huset i gang med kontorfunctio-

ner, undervisningsopgaver m.m., er der en stor gruppe, der arbejder ude i marken, som hjælpere for ældre, der ikke selv har mulighed for at komme ud og ofte er ensomme. Der er ialt 10 såkaldte social-humanitære tjenester (besøgstjeneste, bisiddertjeneste, demens-aflastning, ledsagerordning, livsmodsgupper, livsmodsaaktiviteter for mænd, natteravne, motionsvenner, multietnisk og tryghedsopkald).

**Det frivillige arbejde,
som vi selv står for,
volder ingen problemer
- giver kun glæde...**

Det frivillige arbejde, som vi selv står for, volder ingen problemer - giver kun glæde...

Der, hvor det begynder at blive vanskeligt, er grænsedragningen i samarbejdet med det offentlige/kommunen.

det giver kun glæde!

Vi skal selvfølgelig samarbejde med den kommune, vi bor i. Vi er jo alle del af kommunen. Og vi skal også tænke i nye baner. Hvordan vi gør det, er noget, der vedrører os dybt. Dels er vi del af kommunen, vi bor i, og dels skal vi som frivillig forening værne om vores frivillige, og det gør vi bedst ved at indgå et samarbejde, som bygger på en samarbejdsaftale eller et partnerskab.

Vi skal ikke være bestillerkontor, dvs. vi skal ikke finde de frivillige og blot videresende dem til et plejehjem f.eks. De frivillige skal fortsat være knyttet til den forening, de har henvendt sig til, for at blive frivillig, eller med andre ord: De skal være forankret i et netværk.

Et konkret eksempel på et samarbejde er etablering af en have ved et lokalcenter i Aarhus, der er et eksempel på et frivilligt arbejde med fokus på den uformelle omsorg.

Den formelle omsorg yder plejerspersonalet. Det kan f.eks. være den situation, hvor en sygeplejerske eller en hjemmehjælper i stedet for at bade den ældre dame, de kommer ud til, og som netop har mistet sin søn, sætter sig og snakker med hende i stedet. Jeg ser mange indsatsområder for den uformelle omsorg, f.eks. at sidde og hyggesnakke ved et måltid på et plejehjem.

Der er mange gråzoner, men vi må som frivillige foreninger forsøge at navigere så godt og sikkert som muligt, så det frivillige arbejde forbliver frivilligt i ordets egentlige forstand.

Der er andre vigtige faktorer, som "forstyrrer" det frivillige arbejde, fx den stigende professionalisering af det frivillige arbejde og den øgede evalueringstrang, bl.a. i forbindelse med ansøgninger til f.eks. ministerielle satspuljer.

Der skal selvfølgelig samarbejdes, men som frivillig forening skal der værnes om de frivillige, man skal ikke være bestiller – kontor, der finder de frivillige for derefter at videresende dem til et plejehjem. De frivillige skal være knyttet til den forening, de har henvendt sig til, for at blive frivillige, dvs. være forankret i et netværk.

Ældre Sagen i Aarhus Midt - Vestergade 8

Frivilligt arbejde – Hvem skaber rammerne?

*Nis Peter Nissen,
direktør i
Alzheimerforeningen*

Udgangspunkt i Nis Peter Nissens oplæg var følgende budskaber:

Frivilligt arbejde er frivilligt
og
Frivilligt arbejde er ikke gratis

Nis Peter Nissen slår fast med 7-tommersøm, at det er en absolut nødvendighed med et professionelt sekretariat, for at frivilligt arbejde er så attraktivt, at det kan tiltrække nye deltagere.

Alzheimerforeningen er en medlemsorganisation der har til formål at sikre bedre vilkår for demente og deres pårørende. Foreningens sekretariat har i alt 9 medarbejdere incl. Nis Peter Nissen, der tager sig af arbejdet med pjecer, brochurer, medlemsblad og telefonrådgivning.

Hvorfor: Tidligere blev de frivillige iflg. Nis Peter Nissen frivillige på grund af pligt, ansvar, ideologi, samvittighed og loyalitet, dvs. mere personliggjort. I dag bliver frivillige frivillige på grund af motivation og personlige udfordringer, ejerskab og indflydelse.

De frivillige bliver frivillige fordi de har hjertet med og bliver opfordret. Iflg. Nis Peter Nissen gælder det for langt de fleste frivillige og han siger i den forbindelse, at man fx skal bruge penge på at få indsamlere – ikke på at få folk til at give penge. Og de bliver ved med at være frivillige for-

di det giver mening, identitet og selvudvikling, det er socialt og sjovt.

Hvem: De frivillige er mangfoldige: uddannelsesmæssig baggrund, geografi- men der er store lokale forskelle, køn – men flest kvinder på social- og sundhedsområdet, alder – men få unge under 18 på social- og sundhedsområdet, interesser – men flest indenfor idræt og kultur, og kulturel baggrund – men få indvandrere på social- og sundhedsområdet. Den ”typiske” frivillige i Alzheimerforeningen er kvinde, uddannelse indenfor social og sundhed, 45 – 70 år, bor i en større provinsby og dansk kulturel baggrund, samt pårørende eller arbejde indenfor demensområdet.

Rammerne: De fleste frivillige er tilknyttet en lokalforening, men mange foreninger oplever faldende interesse for foreningsarbejdet, involverer sig i den gode sags tjeneste,

men flere og flere frivillige engagerer sig i konkrete, tidsafgrænsede og overskuelige aktiviteter og værdsætter den service og hjælp, de får fra de professionelle. Men de fleste ønsker ikke, at det frivillige skal erstattes af lønnet arbejde.

Det frivillige arbejde støttes med bureaukratisk og praktisk hjælp – **medlemslister**, indsamlingsvejledninger, tilladelser, informationsmaterialer mm, koordinering, uddannelse og inspiration, økonomiske tilskud – konkrete aktiviteter og generelt foreningsarbejde, moralsk opbakning – ”sagens synlighed”, kendiseffekt, politisk aktivisme, identifikation – og den gode sag, dvs. konkrete historier der taler til **hjertet**.

Igen slås det fast, at frivillige arbejde gøres **frivilligt**, men iflg. Civilsamlingsstrategien, okt. 2010 ønsker regeringen ”en systematisk inddragelse af civilsamfundet i opgaveløsningen (som) skaber mulighed for nye perspektiver på innovation og udvikling i den sociale indsats”.

Og igen: Frivilligt arbejde er **ikke gratis og** ”Regeringen ønsker derfor at iværksætte en målrettet indsats for at styrke de frivillige organi-

---

Don't ask what volunteers can do for you – ask what you can do for the volunteers

---

sationers kompetencer ift. Rekruttering, fastholdelse og *fundraising*..... men Socialministeriet ønsker ”at udgiftspost nr. 24 (Fundraising) skal udgå af budgettet, da udgiften hertil *ikke kan dækkes af puljens midler*” (e-mail fra Socialministeriet 18. maj 2011). De to budskaber, der var indledning til oplægget, uddybes som afslutning. Det 1. budskab understreges igen: **frivilligt arbejde er frivilligt**: *Don't ask what volunteers can do for you – ask what you can do for the volunteers.*

Efterfulgt af følgende opfordringer: Lad være med at fokusere på hvad de frivilliges opgaver er i den kommunale indsats på socialområdet – brug kræfterne på at støtte de frivillige i det de frivillige gør af hjertet. Gør det lettere at være frivillig – for ansatte, ledige, ældre og alle aldre. Færre bureaukratiske regler for frivillige – arrangementer, tilladelser, ansøgninger mm. Gør det selv... frivilligt – opret en kommunal tidsbank med fx 12 minutter om dagen til frivilligt arbejde. Det 2. budskab: **frivilligt arbejde er ikke gratis: What ever we do – ask for their money.**

Efterfulgt af følgende opfordringer: Gør det lettere at samle penge ind til frivilligt arbejde –fx landsindsamlinger, telefon- og gadesalg, stil gerne krav til ansvarlig forvaltning... men drop den bureaukratiske mangfoldighed, tag godt imod fundraiserne – danskerne skal være lige så glade for de frivillige foreningers gade- og telefonsælgere som de er for skattelettelser, gå foran ...

Frivillighedssituationen - *quid pro quisquam*

*Knud-Erik Sabroe,
dr.h.c., cand. psych. Formand Fri-
villigrådet MSO Aarhus Kommune*

Når frivilligt arbejde kommer på tale, dukker udsagnet ”noget for noget” (*quid pro quo*) undertiden op. Det er et udtryk, som stammer fra det gamle Rom. Det har været brugt op gennem historien, og det er såmænd også gyldig i dag i en frivilligheds sammenhæng.

I det samspil, der er mellem en giver

og en modtager af en frivillig indsats, vil der i almindelighed være en umiddelbar gavn for modtageren - modtageren får ”noget”. Men, der vil også være et udbytte - en ”noget” gevinst - for den frivillige. Den ligger ikke mindst i den personlige tilfredsstillelse og læringsmulighed, som udførelsen af det frivillige arbejde giver. Det frivillige arbejde giver nye kompetencer og bidrager til en stærkere følelse af at være en del af samfundet. Det er de klare tilbagemeldinger vi får, når vi spørger de frivillige i undersøgelser.

Noget for nogen

Men skal vi tale om kernen i den frivillige indsats, så finder jeg, at udsagnet ”noget for nogen” (*quid pro quisquam* i det gamle Rom) er mere dækkende.

Baggrunden for, at vi kan bruge et ”noget for nogen” udsagn til at beskrive det frivillige arbejde, tager udgangspunkt i, at vi i Danmark

gennem generationer har udviklet en samfundsform, hvor vi som borgere kommer hinanden ved.

Vi lever i et samfund, og er her som mennesker hinandens forudsætninger. I det danske samfund er der især gennem det seneste århundrede skabt den grundholdning, at vi drager omsorg for hinandens ve og vel.

Det gør vi som enkeltpersoner i familien og andre tætte sammenhænge. Men samfundet gør det også. Det sker i dets varetagelse af en række opgaver som eksempelvis omsorgen for svagere stillede medborgere. I dette omsorgsarbejde, men også i mange andre sammenhænge er det frivillige arbejde et væsentligt element i ”komme ved” grundholdningen.

... og her noget om civilsamfundsudviklingen op gennem det 20. århundrede... som fortsatte med:

En lidt overset ting er, at frivilligt arbejde på smuk vis bygger bro på tværs af sociale skel. Men sådan har det ikke altid været; det er først fra midten af 1900tallet, at denne samfundsudvikling er blevet stærk.

Frivilligt arbejde styrker også forbindelsen mellem ”borger og stat”.

Det er en kobling, som kan spores til begyndelsen af 1900tallet, hvor foreningsdannelsen på arbejdsmarkedet og i andre sammenhænge førte til, at der skete en borgermedinddragelse i samfundsforhold, og herigennem i det frivillige arbejde. Frivilligt arbejde er i løbet af 1900tallet blevet en væsentlig del af samfundets sammenhængskraft og spiller en rolle i borgerindflydelse og demokrati.

Det styrker også solidariteten mellem borgerne, og der er i det frivillige arbejde et grundlag for forståelse mellem generationerne..

Den værdisætning, som det frivillige arbejde har fået i samfundet, kan på en sigende måde beskrives ved, at

en folketingspolitiker på et møde i København sidste år udtalte, at betydningen af det frivillige arbejde kunne ses i den placering, som det i de seneste år har fået i samtlige politiske partiers programmer.

Hvad sker i Europa?

Hvis vi vender os mod Europa, så viser registreringer, at det er millioner af mennesker, der aktivt udfører samfundsnyttige opgaver i deres fritid uden at få betaling for det. Det er en af årsagerne til, at EU-Kommissionen har erklæret 2011 for ”Året for frivilligt arbejde”, men der er flere: Jeg har opdelt dem i fire områder, der relaterer til dels samfund, dels individ og dels økonomi. I den opdeling er de af EU-Kommissionen fremførte grunde:

- at det frivillige arbejde er en væsentlig ressource, der styrker og udvikler civilsamfundet styrker solidariteten
- udgør et vigtigt element som støtte for udvikling af lokalsamfund

- at frivilligt arbejde er et betydeligt bidrag til opbygning af social kapital

- at frivilligt arbejde bidrager til den frivilliges personlige og sociale udvikling og har en positiv betydning for de mellem menneskelige relationer

- at frivilligt arbejde har en målelig økonomisk værdi og kan give betydelige besparelser for offentlige tjener

... og så til sidst

Det er vigtigt, at denne kompetencebetonede frivillige indsats anerkendes af det offentlige, men også at de frivillige får mulighed for at vedligeholde disse kompetencer. Det frivillige arbejde skal have de bedst tænkelige vilkår for at kunne være den særlige og supplerende indsats, der gør en forskel i mange menneskers hverdag. Samfundet bør sikre, at der er praktisk hjælp til rådighed, og at der er afsat ressourcer til koordinering og uddannelse. Økonomisk tilskud er selvfølgelig en nødvendighed og en moralsk opbakning fra de offentlige samarbejdspartnere velkommen.

BAGSMÆKKEN

Af Lise From, formand for deh

Lise From sammen med bestyrelsesmedlem Ulrik Brøgger

At der er interesse for at høre om frivilligt socialt arbejde er der ingen tvivl om, men det er tilsyneladende for abstrakt at diskutere, hvorledes man i små organisationer kan skabe de (især økonomiske) rammer, som er så vigtige for at "det frivillige" kan blomstre. Tilsyneladende er det lettere at forholde sig til mere konkrete problemer som statistik, grænsedragning osv. Men hvordan man som en lille organisation, der ikke har professionel sekretariatsbistand, og som ikke bare vil være et appendiks på det offentlige velfærdsservice, får økonomien til at hænge sammen, mangler vi fortsat svar på...

De store organisationer har ofte driftsopgaver, der nødvendiggør administrativ bistand, dvs. sekretariat, bogholderi osv., dvs. professionelle

medarbejdere (det vi i deh kalder "funktionæransatte") der pga. af synergieffekten ($2+2=5$) også kan/har mulighed for at udvikle de projektbeskrivelser og fondsansøgninger som muliggør at "det frivillige" kan blomstre. Men det har de små organisationer også, hvis de skal kunne udvikle deres arbejde.

Ældre Sagen, Alzheimerforeningen og **deh** er tre vidt forskellige organisationer, der har det frivillige sociale arbejde som formål, men hvor de store er meget synlige i hverdagen, må deh vel desværre nærmest siges at være usynlig i den store offentlighed. Måske fordi **deh** ikke er baseret på hverken alders- eller diagnosegrupper.

Vi er en lille forening i konkurrence med de store foreninger om opmærksomheden hos bidragerne i forbindelse med fx hungersnøden i Afrika. For disse mennesker skal der også være mulighed for, at det liv, der er bevaret med nødhjælp, kan blive et godt og værdigt liv. Det er her **deh** kommer ind, når nødhjælpen holder op, eller hvor de offentlige institutioner ikke slår til med en alders-og/eller diagnose "kassetænkende" civilsamfundsindsats. Med en indsats der tager udgangspunkt i en indignation og at man vil gøre noget ved det. Spørgsmålet er, hvordan man kan skabe rammer for disse små, skæve vinkler som er så afgørende...

deh

europeanhouse.org

Det Europæiske Hus
Ved Glyptoteket 6, kld.
1575 København V

post@europeanhouse.org
Telefon: 3211 8611
Fax: 5570 2979

CVR nr. 18 27 69 33
Det Europæiske Hus
Uraniavej 5
1878 Frederiksberg C

Det Europæiske Hus er en humanitær forening, der arbejder for godt naboskab og inkludering af alle mennesker. Formålet er at støtte de mest udsatte grupper med at komme videre i livet og være en aktiv del af deres samfund.

socialt ansvar på tværs af grænser